

ACC. N:R M. 12874: 1-3.

Landskap: Västergötland Upptecknare: Siv Winelius
Härad: Vartofta Berättare: Axel Sjögren
Socken: Kungslena Berättarens yrke: f.d. kalkbergsarbetare
Uppteckningsår: 1953 Född år 1876 i Kungslena

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

N.M. 69

N.M. 69

Tjänstefolkets bostäder och bohag.

(s. 1-3)

Skriv endast på denna sida

Tjänstefolkets bostäder och bohag.

1

Sovrum tillsammans med husbondens familj.

På medelstora och mindre gårdar var det brukligt att drängarna delade sovrum med husbondfolket. Pigan låg oftast i köket. Så var det både vinter- och sommartid. Bruket med delat sovrum levde kvar till omkring 1910-15. Sovplatserna varierade något på olika ställen, men för det mesta låg alla i "spjälasoffor" d.v.s. utdragssoffor. Man låg på bolstrar med hackelse och den byttes vanligen ett par gånger om året. Delades bädden av två var bolstern, underlakanet och sticktäcket gemensamma. Överlakan förekom inte. Men var sin kudde hade man och den var ofta fylld med sönderriven lump, som efter någon tid blev hopklungad och knölig.

Särskilda tjänstefolksbostäder.

På större gårdar med flera drängar var det vanligt att man hade en "lillstuga", där drängkammare och bryggghus var inrymda. På loftet förvarades säd. Pigorina bodde ofta i en liten kammare intill köket. Dessa bostäder användes året om och var endast avsedda som sovkammare. Dragigt och kallt var det ofta i dessa bostäder och loppor fanns det gott om i sofforna. Sovplatsernas bäddning var som ovan nämnts. I allmänhet fanns det bara en stol. Ett bord brukade stå framme vid gavel-

fönstret. I övrigt kunde det finnas en byrå eller "chiffaner", ibland en koffert, som man själv ägde. I pigkammaren stod en dragkista. Prydnader förekom sällan. De inskränkte sig kanske till några oljetryck eller en bukett vildblommor i ett glas om sommaren. Belysningen utgjordes av en fotogenlampa, men talgljus förekom mest. Det var vanligen ett fönster på gaveln och ett på ena långsidan i drängstugan. I pigkammaren fanns bara ett fönster. Vanligtvis var det en öppen rörspis.

Förvaring av kläder.

Man hade sina kläder på vinden, dit en trappa ledde från köksfarstun. Där uppe hade var och en sin "läkt", d.v.s en stång med inslagna träpinor. Under "läkten" ställde man sin koffert, om den inte fick rum i drängstugan, eller då man hade delat sovrum med husbondfolket. Gångkläderna, som man behövde för dagligt bruk, hängdes på spikar längs väggarna i drängstugan eller pigkammaren. De personliga tillhörigheterna var få, men en kortlek eller mungiga kunde man ha liggande på bordet i drängstugan eller i skrinet. Så kallades även kofferten. Denna var ibland enfärgad men oftast omålad. På ena sidan fanns nästan alltid en låda med lock, där man förvarade sina småsaker. Inte alla hade råd till ens ett skrin. De beställdes hos snickaren och skulle de vara riktigt fina köptes de på marknaden. De kom från Småland. - Då man flyttade till en ny plats, kom den nye husbonden och hämtade ens tillhörigheter efter friveckan 24 okt - 1 nov.

ACC. N:R M. 12874:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Måltider.

Husbondfolk och tjänare åt tillsammans i köket. Husbondens plats var bestämd men med de andra var det inte så noga.

Under fritid.

Hade tjänstefolket egna bostäder, gick de dit efter arbetstidens slut. Någon samvaro i egentlig mening förekom inte mellan husbondfolk och tjänare efter dagens arbete. Möttes man, sade man kanske några ord, men mer blev det inte. I drängstugan eller pigkammaren fick man sköta arbeten för egen räkning, det lade sig inte husbondfolket i.

Logi åt tillfällig arbetskraft.

Tillfällig arbetskraft utgjordes av folk från bygden, som efter arbetet gick till sina egna hem. Luffare fick äta i köket, efter det husets folk ätit. De kunde få logi i ladugården i en tom kalvkätte el.d. Skomakaren och skräddaren fick sitta i drängstugan och arbeta. De hade även logi där.

=====